

## POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie ze skargi A. S.A. w W.  
przeciwko M. S.A. w W.  
o uchylenie wyroku sądu polubownego,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 lipca 2020 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej skarżącego: A. S.A. w W.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 24 października 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od skarżącego A. W. S.A. w W. na rzecz przeciwnika skargi M. S.A. w W. kwotę 1.200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 października 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) orzekając na skutek skargi A. Spółki Akcyjnej w W. (dalej jako „A.”) uchylił wyrok częściowy Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. z dnia 7 stycznia 2019 r. (SA (...), SA (...)) w punkcie III w zakresie: „ a w przypadku niewykonania tego obowiązku, zasądza od A. S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. S.A. z siedzibą w W. (dalej jako „M.” kwotę 1.069.022,09 zł wraz z odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 14 sierpnia 2017r. do dnia zapłaty” i w tej części postępowanie umorzył,

oddalając skargę w pozostałym zakresie i obciążając skarżącą kosztami postępowania.

U podstaw częściowego uwzględnienia skargi legło stwierdzenie, że Sąd Arbitrażowy w tym zakresie orzekł ponad żądanie pozwu. M. domagało się bowiem zasądzenia kwoty 1.069.022,09 zł wraz z odsetkami tytułem odszkodowania jedynie pozwem ewentualnym, na wypadek gdyby Sąd nie uwzględnił żądania wydania. Skoro Sąd Arbitrażowy uwzględnił żądanie główne, to nie miał podstaw do orzekania o żądaniu ewentualnym, a czyniąc to orzekł niezgodnie z żądaniem sformułowanym w pozwie. W pozostałym zakresie skarga została oddalona, Sąd Apelacyjny nie znalazł bowiem żadnych podstaw do uwzględnienia zarzutów skarżącego, zaznaczając że wyrok sądu polubownego nie podlega merytorycznej kontroli sądu państwowego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez skarżącego A.. Wnosząc o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: „czy w przypadku gdy strona w sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego wnosi o uchylenie tego wyroku w części rozstrzygającej o samodzielnym żądaniu pozwu, sąd powszechny na podstawie art. 1205 § 1 k.p.c., art. 1206 § 2 pkt 2 w zw. z art. 1207 § 1 i 2 w zw. z art. 368 i art. 378 k.p.c. może uwzględnić takie żądanie skargi w części czy w całości? Czy z uwagi na odpowiednie stosowanie do postępowania ze skargi przepisów o apelacji na podstawie art. 1207 § 2 k.p.c. sąd powszechny uchylając wyrok sądu polubownego może orzec na niekorzyść strony skarżącej czy też zobowiązany jest przestrzegać w tym zakresie art. 384 k.p.c.?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną przeciwnik skargi M. wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącej, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne

zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08,).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie przekonuje o istnieniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Przede wszystkim skarżący czyni przy jego konstrukcji szereg założeń, które nie pozostają w związku z rzeczywistym stanem sprawy. Wskazuje, że jego żądanie uchylenia wyroku Sądu Arbitrażowego w punkcie III dotyczyło samodzielnego żądania pozwu, w sytuacji gdy uchylona przez Sąd Apelacyjny część tego rozstrzygnięcia nie była objęta żądaniem M.. Nie było to również - jak twierdzi skarżący - żądanie ewentualne, gdyż Sąd Arbitrażowy uwzględnił żądanie główne, a żądanie ewentualne zostało zgłoszone na wypadek gdyby wydanie ruchomości stało się niemożliwe.

Możliwość uchylenia wyroku sądu polubownego w części, wynika wprost z art. 1206 § 1 pkt 3 k.p.c. Ani w aktualnym ani w poprzednim stanie prawnym nie było wątpliwości, że skarga o

uchylenie wyroku sądu polubownego ma charakter kasatoryjny, a sąd państwowy może uchylić wyrok sądu polubownego w całości lub w części albo oddalić skargę, nie może natomiast wydać orzeczenia rozstrzygającego sprawę co do *meritum* (por. m.in. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1961 r., 2 Cr 532/59, PiP 1962, z. 2, str. 346, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1967 r., 1 CR 445/67, OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 149 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1984 r., II CZ 67/84, niepubl.).

Sąd Najwyższy zajmował się również w swoim najnowszym orzecznictwie problematyką orzekania sądu polubownego ponad żądanie pozwu obszernie wyjaśniając w wyroku z dnia 8 lutego 2019 r., I CSK 757/17 (niepubl.), skutki tego stanu rzeczy z perspektywy podstaw skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego i zajmując jednoznaczne stanowisko o konieczności uchylenia wyroku w części w jakiej sąd polubowny orzekał z naruszeniem zasady *ne eat iudex ultra petita partium*. Analizując umiejscowienie przypadku wyjścia poza granice żądania wśród podstaw skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego na tle kodeksu postępowania cywilnego, przyjął, że nie przekonuje stanowisko zrównujące tę sytuację z podstawą określoną w art. 1206 § 1 pkt 3 k.p.c. Stwierdził, że przypadki, w których sąd polubowny wykracza poza granice zapisu oraz orzeka w granicach kompetencji powierzonej mu zapisem, lecz poza granicami żądania pozwu, są konstrukcyjnie odmienne, choć także w tej drugiej sytuacji celowe może okazać się uchylenie wyroku arbitrażowego jedynie w części (art. 1206 § 1 pkt 3 k.p.c. *in fine*). Wyjście poza granice żądania może natomiast stanowić naruszenie podstawowych zasad postępowania przed sądem polubownym (art. 1206 § 1 pkt 4 k.p.c.), względnie, w zależności od okoliczności sprawy, prowadzić do pozbawienia pozwanego możliwości obrony (art. 1206 § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie ma również wątpliwości, że żądanie uchylenia wyroku sądu polubownego może dotyczyć całości wyroku lub jego części, a sąd jest związany zakresem zaskarżenia podanym przez stronę, co nie oznacza, że nie może uwzględnić żądania w części (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1984 r., II CZ 67/84, niepubl.).

W judykaturze Sądu Najwyższego wskazuje się także od wielu lat, że mogą wystąpić sytuacje, gdy uchylenie orzeczenia w części nie będzie możliwe z uwagi na wzajemne powiązanie poszczególnych rozstrzygnięć uniemożliwiające ich rozdzielenie. Kompleksowość i zarazem w wielu wypadkach integralność orzeczeń w pewnej kategorii spraw powoduje, że w razie uznania zasadności zarzutów, w sytuacji gdy wadliwe orzeczenie w zaskarżonej części wpływa na pozostałe elementy rozstrzygnięcia, zachodzi podstawa do uchylenia orzeczenia w całości. Brak autonomiczności poszczególnych punktów rozstrzygnięcia wpływa na odmienne stosowanie, w

tego rodzaju sprawach, zasady niedopuszczalności orzekania poza zakresem zaskarżenia oraz zasady *reformationis in peius* (por. m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1977 r., III CZP 7/77, OSNCP 1977 nr 11, poz. 205 i z dnia 6 sierpnia 1996 r., III CZP 88/96, OSNC 1996, nr 11, poz. 151 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 1999 r., III CKN 63/98, niepubl., z dnia 17 września 1999 r., I CKN 379/98, OSNC 2000 nr 3, poz. 59, z dnia 28 marca 2003 r., IV CKN 1961/00, niepubl., z dnia 27 czerwca 2003 r., IV CKN 291/01, niepubl., z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 432/07, niepubl., z dnia 9 maja 2008 r., III CZP 26/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 90, z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 208/14, niepubl., z dnia 30 kwietnia 2015 r., II CSK 430/14, niepubl., z dnia 12 maja 2016 r., I CSK 408/15, nie publ., i z dnia 12 grudnia 2017 r., IV CZ 90/17, niepubl.). Jest to zagadnienie dobrze rozpoznane w orzecznictwie, nie zachodzi zatem potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

W takiej właśnie sytuacji, gdzie poszczególne części orzeczenia zawartego w wyroku sądu polubownego wzajemnie zazębiały się ze sobą w taki sposób, że żadna z nich nie dała się odłączyć od pozostałych i stanowić przedmiotu samodzielnego rozstrzygnięcia, bez istotnego zniekształcenia jego logicznej całości, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 maja 2016r., I CSK 305/15 (niepubl.), wyraził stanowisko o związaniu zakresem żądania uchylenia wyroku sądu polubownego w całości. Wyrażony natomiast przez skład orzekający ogólny pogląd o związaniu sądu żądaniem uchylenia wyroku sądu polubownego w całości i przyjęcie, że uwzględnienie żądania w części dotyczy żądania innego rodzaju, nie zgłoszonego przez stronę wnoszącą skargę, jest odosobniony i nie znalazł kontynuacji w dalszym orzecznictwie, w tym także po zmianie modelu postępowania skargowego.

Odnośnie do zakazu *reformationis in peius*, to dotyczy on w zasadzie wszystkich rodzajów dewolutywnych środków odwoławczych rozpoznawanych w postępowaniu procesowym i nieprocesowym, z modyfikacjami dotyczącymi spraw, w których sąd może orzekać z urzędu. Chroni on jednak sytuację prawną strony ukształtowaną w toku instancji, wytyczoną treścią żądania pozwu oraz zaskarżonego orzeczenia, a nie jej sytuację prawną w ogóle (por. art. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 października 1973 r., III CZP 13/73, OSNCP 1974, nr 9, poz.144 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1998 r., II CKN 28/98, niepubl.). Postępowanie o uchylenie wyroku sądu polubownego ma charakter jednoinstancyjny, a wyrok może mieć jedynie charakter kasatoryjny lub oddalający skargę, co przy zasadzie związania sądu państwowego zakresem

zaskarżenia, czyni stosowanie art. 384 k.p.c. w tym postępowaniu, co do zasady, bezprzedmiotowym.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800 ze zm.).